

Sygn. akt III AUa 1005/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 listopada 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący Sędzia	SA Teresa Czekaj
Sędziowie:	SA Elżbieta Czaja (spr.) SA Krystyna Smaga
Protokolant: stażysta Joanna Malena	

po rozpoznaniu w dniu 21 listopada 2013 r. w Lublinie

sprawy A. M. z udziałem zainteresowanych W. Z. (1), W. Z. (2) i H. Z.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o stwierdzenie nieważności decyzji w przedmiocie obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników na skutek apelacji wnioskodawczynie A. M.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 24 maja 2013 r. sygn. akt VII U 4233/12

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 1005/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 października 2012 roku Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego odmówił stwierdzenia nieważności decyzji z dnia 28 września 2007 roku, w przedmiocie podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników W. i H. Z. oraz obowiązku solidarnego opłacania składek za w/w osoby przez W. Z. (2), H. Z., A. M. i W. Z. (1). W uzasadnieniu organ rentowy podniósł, że nie zachodzą przesłanki warunkujące stwierdzenie nieważności decyzji określone w art. 156 §1 Kodeksu postępowania administracyjnego.

Odwołanie od powyższej decyzji wniosła A. M. zaskarżając ją w całości. Wniosła o zmianę decyzji poprzez stwierdzenie nieważności decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 28 września 2007 roku w części odnoszącej się do obowiązku solidarnego opłacania składek przez A. M.. W uzasadnieniu argumentowała m.in., że pomimo bycia współwłaścicielką gospodarstwa rolnego nigdy nie prowadziła działalności rolniczej, zatem nie jest rolnikiem.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wnosił o jego oddalenie. Wskazał, że od 2007 roku, a zatem od daty wydania decyzji, której stwierdzenia nieważności ubezpieczona się domaga, nie podnosiła faktu, że nie uczestniczy w prowadzeniu działalności rolniczej na terenie odziedziczonego przez nią gospodarstwa rolnego. Takie stanowisko wyraziła dopiero po podjęciu przez KRUS działań mających na celu wyegzekwowanie spłaty zaległych składek za W. i H. Z..

Wyrokiem z dnia 24 maja 2013 roku sąd Okręgowy w Lublinie oddalił odwołanie.

Podstawą wyroku były następujące ustalenia:

Decyzją z dnia 28 września 2007 roku Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził podleganie W. Z. (2) i H. Z. ubezpieczeniu społecznemu rolników i obowiązek opłacania składek w latach 1989-2006 z przerwami. Jednocześnie do opłacania składek za wymienione osoby zobowiązał W. Z. (2), H. Z., A. M. i W. Z. (1). Niniejsza decyzja została również skierowana i dostarczona do A. M. . Decyzja ta nie została w ustawowym terminie zaskarżona skutkiem czego stała się prawomocna.

W dniu 4 września 2012 roku A. M. złożyła wniosek o stwierdzenie nieważności decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 28 września 2007 roku na podstawie art. 156 §1 pkt 2 k.p.a., która została wydana z rażącym naruszeniem prawa. W uzasadnieniu podała, że już od 1998 roku nie prowadziła z W. Z. (2) i H. Z. wspólnego gospodarstwa domowego, a tym bardziej działalności rolniczej, zatem nie powinna zostać zobowiązana do zapłaty składek. Dodatkowo podniosła, że z rzeczonyj decyzji faktycznie nie wynika na jakiej podstawie A. M. została zobowiązana do zapłaty składek.

Zaskarżoną decyzją z dnia 12 października 2012 roku Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego odmówił stwierdzenia nieważności decyzji z dnia 28 września 2007 roku argumentując, że nie zachodzi żadna z przesłanek pozwalających na stwierdzenie nieważności z art. 156 §1 k.p.a.

Sąd uznał, że odwołane A. M. nie jest zasadne.

Sąd wskazał, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń postępowanie skupia się, na wadach zaskarżonej decyzji wynikających z naruszenia prawa materialnego, a kwestia wad decyzji administracyjnych spowodowanych naruszeniem przepisów postępowania administracyjnego, pozostaje w zasadzie poza przedmiotem tego postępowania. Jak to wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 lutego 2011 r. sygn. akt II UK 271/10 LEX nr 817528: Sąd ubezpieczeń społecznych - jako sąd powszechny - może i powinien dostrzegać jedynie takie wady formalne decyzji administracyjnej, które decyzję tę dyskwalifikują w stopniu odbierającym jej cechy aktu administracyjnego, jako przedmiotu odwołania. Stwierdzenie takiej wady następuje jednak tylko dla celów postępowania cywilnego i ze skutkami dla tego tylko postępowania. W wypadkach innych wad konieczne jest wszczęcie odpowiedniego postępowania administracyjnego w celu stwierdzenia nieważności decyzji i wyeliminowania jej z obrotu prawnego.

Oznacza to zatem, że kontrola decyzji administracyjnej przez sąd powszechny winna być dokonana w stopniu umożliwiającym stwierdzenie słuszności bądź wadliwości wydanego rozstrzygnięcia. W związku z powyższym zarzuty dotyczące treści sentencji i uzasadnienia decyzji wskazujące na lakoniczność i pobieżność argumentacji nie mogą zyskać aprobaty Sądu Okręgowego.

Dopuszczalność stwierdzenia nieważności decyzji administracyjnej w postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wyznacza art. 156 §1 k.p.a. stosowany odpowiednio na podstawie art. 83a ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U.2009.205.1585 j.t. ze zm.). Zgodnie z jego treścią organ administracji publicznej stwierdza nieważność decyzji, która:

- 1) wydana została z naruszeniem przepisów o właściwości;
- 2) wydana została bez podstawy prawnej lub z rażącym naruszeniem prawa;

- 3) dotyczy sprawy już poprzednio rozstrzygniętej inną decyzją ostateczną;
- 4) została skierowana do osoby niebędącej stroną w sprawie;
- 5) była niewykonalna w dniu jej wydania i jej niewykonalność ma charakter trwały;
- 6) w razie jej wykonania wywołałaby czyn zagrożony karą;
- 7) zawiera wadę powodującą jej nieważność z mocy prawa.

Biorąc pod uwagę treść przytoczonego przepisu Sąd wskazał, że zarzut z art. 156 §1 pkt 2 k.p.a. postawiony przez odwołującą dotyczący rażącego naruszenia prawa materialnego przez decyzję z dnia 28 września 2007 roku, nie jest trafny. Jak bowiem wynika zarówno z treści odwołania jak i jej wniosku o stwierdzenie nieważności decyzji z dnia 28 września 2012 roku rażące naruszenie prawa materialnego odwołująca upatruje w niezgodności treści orzeczenia z istniejącym stanem rzeczy. Jednakże okoliczność powoływana przez A. M. odnosząca się do niespełniania przez nią warunków do uznania jej za rolnika w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U.2008.50.291 j.t. ze zm.) została zgłoszona dopiero na etapie złożenia przez nią wniosku o stwierdzenie nieważności decyzji z dnia 28 września 2007 roku, a więc w dniu 4 września 2012 roku w niespełna pięć lat po uprawomocnieniu się decyzji z dnia 28 września 2007 roku. Organ rentowy w dacie wydawania decyzji z dnia 28 września 2007 roku nie mógł zatem wiedzieć o jej istnieniu. Jak natomiast wynika z notatki służbowej z dnia 28 września 2007 roku A. M. do 1 sierpnia 2006 roku posiadała gospodarstwo rolne we współwłasności o powierzchni 1,47 ha przeliczeniowe. W związku z tym decyzja z dnia 28 września 2007 roku odpowiada stanowi faktycznemu ustalonym przez Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, który został ustalony prawidłowo. W niniejszym postępowaniu okoliczność zgłoszona przez wnioskodawczynię nie może już zostać uwzględniona, gdyż prowadziłoby to w rezultacie do obejścia przepisu art. 156 §1 k.p.a. wyznaczającego zamknięty katalog przesłanek warunkujących stwierdzenie nieważności decyzji administracyjnych, albowiem błędy proceduralne, w tym błąd w ustaleniach faktycznych, o jakim w istocie mówi ubezpieczona, nie należą do tego kręgu.

Mając na uwadze powyższe rozważania sąd uznał, że w niniejszej sprawie nie zachodzi żadna z przesłanek o jakich mowa w art. 156 §1 k.p.a., w tym przesłanka rażącego naruszenia prawa materialnego. Z tego względu odwołanie podlegało oddaleniu.

W oparciu o powyższe rozważania i na postawie art. 477¹⁴ §1 k.p.c. Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji.

Od powyższego wyroku apelację wniosła wnioskodawczyni zaskarżając wyrok w całości zarzucając:

- niewyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a w szczególności nie ustosunkowanie się do zarzutu A. M. dotyczącej obciążeniem jej w decyzji z dnia 28 września 2007 roku obowiązkiem opłacania składek na ubezpieczenia chorobowe, wypadkowe macierzyńskie oraz składek na ubezpieczenie emerytalno – rentowe za okres od stycznia 1999 roku do maja 1999 które to należności uległy przedawnieniu,
- błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, który miał istotny wpływ na treść wyroku polegający na przyjęciu, że w sprawie nie zaistniał przypadek rażącego naruszenia prawa o którym mowa w art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a., pomimo że decyzja prezesa KRUS z dnia 28 września rażąco narusza:
 - art. 6 pkt 1, art. 7 ust 1, art.16 pkt 1 ustawy z 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U z 2008 roku nr 50 poz. 291 ze zm.) przez przyjęcie, że A. M. jest rolnikiem w rozumieniu przedmiotowych przepisów i podlega ubezpieczeniu rolniczemu
 - art. 4 ustawy z 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników poprzez przyjęcie że obowiązek opłacenia składek na ubezpieczenie społeczne rolników ciąży solidarnie również na A. M.

- art. 30 ust 1 ustawy z 19 grudnia 1980 roku o zobowiązaniach podatkowych (Dz U. Z 1993 roku Nr 108 poz. 486 ze zm.) oraz art. 70 § 1 ustawy z 29 sierpnia 1997 – ordynacja podatkowa (Dz. U z 1997 r nr 137 poz.926 ze zm.) w zw. z art. 52 ust 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników poprzez obciążenie A. M. obowiązkiem opłacenia składek na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe, macierzyńskie, oraz składek na ubezpieczenie emerytalno – rentowe za okres od 1 stycznia 1999 roku do 1 maja 1999 roku w sytuacji gdy należności z tytułu przedmiotowych składek uległy przedawnieniu;

- naruszenie przepisów postępowania art. 328 § 2 k.p.c. poprzez bardzo ogólne i zbyt lakoniczne uzasadnienie podstawy faktycznej i prawnej zaskarżonego wyroku w tym nie ustosunkowanie się do wszystkich twierdzeń i zarzutów A. M.

Wskazując na powyższe podstawy apelacji wnosila o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja nie jest zasadna.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne i aprobuje argumentację prawną przedstawioną w motywach zaskarżonego wyroku, co sprawia, że nie zachodzi potrzeba ich szczegółowego powtarzania.

Na wstępie trzeba podkreślić że zaskarżona decyzja wydana została w szczególnym trybie postępowania - w przedmiocie stwierdzenia nieważności. Postępowanie takie prowadzone na podstawie art. 156 § 1 k.p.a. jest nadzwyczajnym trybem postępowania i stanowi wyłom od zasady stabilności decyzji, stąd też ustalenie podstawy do stwierdzenia nieważności decyzji musi być niewątpliwe. Celem tego postępowania nie jest merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy, lecz przeprowadzenie weryfikacji ostatecznej decyzji pod kątem stwierdzenia czy decyzja jest dotknięta jedną z wad kwalifikowanych wskazanych w art. 156 § 1 pkt 1-7 k.p.a. Organ prowadzący postępowanie w sprawie nieważności decyzji nie jest kompetentny do rozstrzygania sprawy co do meritum. W postępowaniu dotyczącym stwierdzenia nieważności decyzji, nie przeprowadza się nowych dowodów, które miałyby na celu podważanie, czy też kwestionowanie stanu faktycznego sprawy zakończonej decyzją, która jest przedmiotem kontroli w postępowaniu nadzorczym. Ewentualne wady prowadzące do stwierdzenia nieważności decyzji muszą tkwić w samej decyzji, a nie w postępowaniu, które doprowadziło do jej wydania. (por. wyrok NSA z dnia 28 maja 1985 r., sygn. akt I SA 89/85, publ. (...) 1985, Nr 1, poz. 30), wyrok WSA w Warszawie z 18 lutego 2013 LEX nr 1324145.

Z tego powodu wszelkie argumenty wysunięte zarówno w odwołaniu, jak i w apelacji dotyczące błędów w ustaleniach faktycznych, nie mogły odnieść zamierzonego skutku.

Wśród przesłanek enumeratywnie wymienionych, w art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. wymienione jest rażące naruszenie prawa, na które powoływała się w niniejszym postępowaniu A. M..

Zarówno w doktrynie, jak i w orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że o rażącym naruszeniu prawa w rozumieniu art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. nie decyduje ani oczywistość naruszenia prawa, ani charakter przepisu, który został naruszony, ani też tylko racje ekonomiczne lub gospodarcze, jeżeli jedna z tych okoliczności stanowić miałaby wyłączną przesłankę przemawiającą za nieważnością decyzji administracyjnej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 1994 r., III ARN 15/95, OSNAPiUS 1994 nr 3, poz. 36 oraz wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w W. z dnia 25 listopada 2005 r., VII SA/Wa 513/05, LEX nr 199041). Dlatego też nadzwyczajny tryb postępowania przewidziany w art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. służy do eliminowania z obrotu decyzji w sposób kwalifikowany naruszających porządek prawny - "wydanych z rażącym naruszeniem prawa". Nie może on być środkiem wzruszenia decyzji, nawet wadliwych, jednakże nie w stopniu, o którym mowa wyżej. Z rażącym naruszeniem prawa nie można utożsamiać każdego naruszenia prawa. Naruszenie prawa ma bowiem cechę rażącego wówczas, gdy decyzja nim dotknięta wywołuje skutki prawne niedające się pogodzić z wymaganiami praworządności, które należy chronić nawet kosztem obalenia ostatecznej decyzji (por. wyroki Naczelnego Sądu Administracyjnego: z dnia 4 listopada 1994 r., IV SA (...), ONSA-OZ

1997 nr 2, poz. 9; z dnia 6 lutego 1995 r., II SA 1531/94, ONSA 1996 nr 1, poz. 37, a w najnowszym orzecznictwie: wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 2 marca 2011 r., II OSK (...), LEX nr 824448 i wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 27 kwietnia 2011 r., VII SA/Wa 1893/10, LEX nr 996588). Decyzja administracyjna może zostać uznana za wydaną "z rażącym naruszeniem prawa", o którym mowa w art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a., tylko wówczas, gdy w odniesieniu do niej spełnią się kumulatywnie następujące przesłanki: 1) oczywistość naruszenia prawa polegająca na rzucającej się w oczy, sprzeczności pomiędzy treścią rozstrzygnięcia a przepisem prawa stanowiącym jego podstawę prawną; 2) przepis, który został naruszony, nie wymaga przy jego stosowaniu wykładni prawa; 3) skutki, które wywołuje decyzja, są nie do pogodzenia z wymaganiami praworządności, które należy chronić nawet kosztem obalenia tej decyzji – por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2012 roku (III UK 77/11 OSNIPUSiSP 2013 Nr 5-6 poz.67).

Organ rentowy przed wydaniem decyzji z dnia 28 września 2007 roku ustalił, że A. M. posiadała gospodarstwo rolne we współwłasności o powierzchni 1,47 ha przeliczeniowego. Zgodnie z art. 4 ust 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity Dz. U z 2008 roku nr 50 poz. 291 ze zm.) - składki na ubezpieczenie za każdego ubezpieczonego opłaca rolnik. Jeżeli działalność rolnicza jest prowadzona na rachunek kilku osób, obowiązek opłacenia składki ciąży na nich solidarnie. W świetle art. 38 ust 1 i 3 ustawy - przy ustalaniu podlegania ubezpieczeniu domniemywa się, że właściciel gruntów zaliczonych do użytków rolnych prowadzi działalność rolniczą na tych gruntach; zaś jeżeli własność lub dzierżawa gruntów, o których mowa w pkt 1, przysługuje kilku osobom - każda z tych osób uczestniczy w prowadzeniu działalności rolniczej;

W tym stanie rzeczy decyzja z dnia 28 września 2007 (nie zaskarżona przez wnioskodawczynię) roku odpowiadała stanowi faktycznemu ustalonemu przez Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, i znajdowała oparcie w obowiązujących przepisach prawa.

Odnosząc się do zarzutów naruszenia prawa materialnego, a dotyczących naruszenia przepisów dotyczącego przedawnienia należności składek na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe, macierzyńskie, oraz składek na ubezpieczenie emerytalno – rentowe za okres od 1 stycznia 1999 roku do 1 maja 1999 roku – wskazać należy, że zarzut ten nie jest zasadny.

Na podstawie art. 1 pkt 41 ustawy z dnia 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 91, poz. 873 ze zm.), z dniem 2 maja 2004 r. wszedł w życie przepis art. 41 b ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, który uregulował w sposób autonomiczny kwestię prawną przedawnienia należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników. Art. 41b ust. 1 ustawy stanowił, że "należności z tytułu składek ulegają przedawnieniu po upływie 10 lat, licząc od dnia, w którym stały się wymagalne."

W stanie prawnym obowiązującym przed tą datą (co w niniejszej sprawie ma znaczenie bowiem apelacja zarzuca przedawnienie składek za okres od 1 stycznia 1999 roku do 1 maja 1999 roku) miał odpowiednie zastosowanie art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 1980 r. o zobowiązaniach podatkowych (Dz. U. Nr 27, poz. 111 ze zm.), który stanowił, że "zobowiązania podatkowe przedawniają się z upływem 5 lat - licząc od końca roku, w którym upłynął termin płatności podatku". Obowiązujący wówczas art. 52 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, stanowił, że "w sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się przepisy o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych.

Z dniem 1 stycznia 2003 r. weszła w życie zmiana przepisu art. 24 ust. 4 o systemie ubezpieczeń społecznych (wprowadzona na podstawie art. 1 pkt 9 ustawy z dnia 18 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw - Dz. U. Nr 241, poz. 2074 ze zm.), w wyniku której art. 24 ust. 4 otrzymał brzmienie - "należności z tytułu składek ulegają przedawnieniu po upływie 10 lat, licząc od dnia, w którym stały się wymagalne". Jak wskazano, poza tym, formalnie nadal miał odpowiednie zastosowanie do składek na ubezpieczenie rolników art. 30 ust. 1 ustawy o zobowiązaniach podatkowych, zgodnie z którym zobowiązania podatkowe przedawniają się z upływem 5 lat licząc od końca roku, w którym upłynął termin płatności podatku.

Zauważyć należy, że w świetle art. 30 ust. 1 ustawy o zobowiązaniach podatkowych - 5 letni termin przedawnienia składek za rok 1999 rozpoczął się z końcem roku 1999 (koniec roku, w którym upłynął termin płatności podatku,

bowiem zgodnie z art. 6 tej ustawy rokiem podatkowym jest rok kalendarzowy), a więc kończył się 31 grudnia 2004 roku. W tej dacie obowiązywał już jednak 10 letni termin przedawnienia wynikający z art. 41 b ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, regulujący w sposób autonomiczny kwestię prawną przedawnienia należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników , co spowodowało, że wbrew twierdzeniom apelującego składki za okres od 1 stycznia 1999 do 2 maja 1999 nie uległy przedawnieniu.

W tym stanie rzeczy zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. poprzez ogólne i zbyt lakoniczne uzasadnienie podstawy faktycznej i prawnej zaskarżonego wyroku pozostaje bez wpływu na treść rozstrzygnięcia.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny oddalił apelację na podstawie art. 385 k.p.c.